

10. Realismus a naturalismus ve světové literatuře

Tendence mimesis. Až od renesance realistické tendence dominují, předtím schéma. Nyní „ztráta iluzí“ a jakoby objektivno (pravdivě, komplexně, analýza).

Pozitivismus. Marxův materialismus. Hippolit Taine - rasa, prostředí a doba pro naturalismus (determinace). Přírodní vědy (Darwin, Pasteur, průmysl ad.).

Kritický realismus - ve 2. pol. 19. stol. na vyostření sociální situace (kritická situace; redukce na pěněžní vztah). Slovo kapitalistický pejorativní, až ve 2. pol. 20. stol. rehabilitováno.

Naturalismus - 2. pol. 19. stol., člověk determinován, = produkt prostředí a dědičnosti. Ne racionalismu, ale zákon přírody do společnosti.

Přechodné - ne střízlivý pohled, ale kritika už ano

Heinrich Heine (1797-1856)

Básník hnutí Mladé Německo (1830-48, jednotné Německo). Z největších lyrických 19. stol.

- Kniha písní (1827) - romantická báseň Lorelei

George Sandová (1804-1876)

Milostné avantýry (Chopin, Musset), kvalita ne, emnicipace žen (nosila kalhoty, doutníky) a bohém. Studio o Žižkově ad. Feministické romány s sociálním akcentem.

Rusko

Z vrcholů tvorby světa. Supluje neexistující vědy, filosofii, publicistiku, politiku. Přesah k etice. Pro Rusy existenciální záležitost s filosofickou hloubkou (ne jen zábava jako Francouzi). Jde na kraj poznání.

Nikolaj Vasiljevič Gogol (1809-1852)

Ostrá satira, smysl pro humor - ruská společnost (byrokracie, peněžní morálka). Chorobopis mravního úpadku Ruska.

- Revizor (1836) - anekdoticky o falešném revizorovi Chlestakovovi. Znáť děj. Morálka, úplatky, hloupost, byrokracie, lež a klam, zajatci strachu, neporozumění.

- Mrtvé duše (1842) - satirický román. Pavel Ivanovič Čičikov skupuje mrtvé duše. Účinek v době vydání veliký, autor se sám zalekl. Čistá kritika Ruska.

Fjodor Michajlovič Dostojevskij (1821-1881)

Tvůrce moderního románu, vliv na psychologický a proud vědomí (Woolfová, Joyce). Život a dílo z referátu. 10 let Sibíř.

Vnitřní monolog. Existenciální situace. Lidé podivní. kritika vypjatého individualismu, ani Bohu. Vysvětlí filosofii (ateismus, vše dovoleno atd.).

- Zločin a trest (1866) - duševní katastrofa dvojnásobného vraha. Rodion Raskolnikov, Soňa Marmeladovna. Individualita právo přes normy platné pro jiné. Láska láme titánský vzor.

- Idiot (1868) - kniže Myškin.

- Bratři Karaamzovi (1880) - viz kniha, divadelní hra. Rozebrat. Důsledky nenalezení Boha.

Lev Nikolajevič Tolstoj (1828-1910)

Jasná Poljana, reformy na statku, domácí škola (volná výchova) pro mužiky, 100% vlivná osobnost.

- Sevastopolské povídky (1856) - Krymská válka.

- Vojna a mír (1869) - Rusko v 1. třetině 19. stol. za napoleonských válek.

Dějiny jako nutnost tvořená nepochopitelnými detaily. Andrej Bolkonský (energický), Pierre Bezuchov (idealista), válka filtr idejí, Nataša Rostovová.

Anna Kareninová (1878) - petrohradská a moskevská společnost, city a duše ženy. Levin a Kitty, Vronskij a Anna.

- Vzkříšení (189) - sociální kritika. Kniže Něchljudov a jim kdysi svedená nyní odsouzená Kaťuše Maslovová. Vybere si spoluvězně (ne útrpnost).

Statkářský život nemravný, ano rolníci; co je ničí, je zlé, vč. pravoslavné

církev. Patriarchální rolnický anarchismus. Kristus je člověk dávající návod. Neprotivení se zlu, nenásilí (Chelčický).

Anton Pavlovič Čechov (1860-1904)

Povídkář a dramatik, lékař. Nová etapa realismu - psychologická stránka. Vnější dramatický konflikt nahrazen vnitřním. V krátkých povídkách velké drama (zkratky dějové, popisné). Aforismy, humor, satira. - Tři sestry, Višňový sad, Strýček Váňa (dramata)

Francie

Honoré de Balzac (1799-1850)

Literární gigant, vůle a talent (znát). Syntetický obraz francouzské společnosti 19. stol. (popis, psychologická analýza, imaginace).

Lidská komedie (zejm. historie lidského srdce a vztahů), migrující postavy.

- Otec Goriot (1835) - tři dcery, Rastignac.

- Ztracené iluze (1837) - vzestup venkovského básníka, morální zkažení, protiklad na venkově

- Lesk a bída kurtizán (1838)

Gustav Flaubert (1821-1880)

Analýza psychiky. Ztráta iluzí. Ne hloubka.

- Paní Bovaryová, mravy francouzského venkova (1857) - rozpad romantické iluze - odlišnění měšťanských vztahů. Paní B. a její muži, kteří ji opouštějí, psychicky na dně, sebevražda, Bovary zničen.

- Citová výchova, historie mladého muže (1869) - slaboch asnílek žijící jen citovými konflikty

- Salambo (1862) - Kartágo.

Emile Zola (1840-1902)

Hlava naturalistické školy. Pozitivistická metoda psaní v cyklu Les Rougon-Macquart (přírodovědný a sociální dějepis jedné rodiny za druhého císařství):

- Zabiják - zmar v bídě, alkoholu a duchovní prázdnoty.

Guy de Maupassant (1850-1893)

Mistr naturalistické povídky (dramat v kostce).

- Kulička (1880) - povídka o prostitutce s vyšší morálkou než jí opovrhující společnost (vojáčkovi po vůli, zachrání je, pohrdání).

Anglie

Charles Dickens (1812-1870)

Viktoriánská doba - kritický realismus. Autobiograficky o opuštěných atp. dětech.

- Kronika Pickwickova klubu (1836) - ze základních děl světového humoru. Cesty na venkov poznat život.

- Oliwer Twist (1838), David Copperfield (1850)

Emily Brontëová (1818-1848)

- Na Větrné hůrce (1847) - z vrcholů anglické literatury, láska a nenávisť, nalezenec mstí své ponižení.

Další

Henryk Sinkiewicz (1846-1916)

Z nejoblíbenějších historických prozaiků. Blízko Walteru Scottovi, fce totiž posílení národního sebevědomí.

- Quo Vadis (1896) - znát.

- Ohněm a mečem (1883) - Poláci vs kozáci

Henrik Ibsen (1828-1906)

Norský dramatik se zásadním vlivem na světové drama.

Společenskomořální problémy, individuum, obžaloba měšťáctví.

- Nora (= Domov loutek, 1879) - uvědomivší si svou údajnou podřízenost opouští manžela i rodinu.